



דרכנו ע"פ שיחות הרצי"ה לפרשת זכור - המלחמה בעמלק ומדינת ישראל

ראש הישיבה

1. שיחות הרצי"ה, מועדים א' עמ' 284-282

2. שבעת עממים¹⁰

יש הבחנה הלכתית בין שבעת עממים ועמלק. גם נגד שבעת עממים אנו מוצאים בתורה תקיפות גדולה. מספר פעמים מוזכר ב'משנה תורה' שיש להכריתם¹¹. העמים האלה ישבו בארץ ישראל ואנחנו מצווים שהארץ הזאת תהיה בידנו, כדברי הרמב"ן¹². "השמים שמים לד' והארץ נתן לבני אדם"¹³, וכך הוא הסדר שהוא קבע. יש מצווה מדאורייתא שהארץ תהיה ברשותנו ולא ביד אומות אחרות)

נמצאים פה באופן זמני עובדי עבודה זרה וברור שאין להם מקום במדינה שלנו. בגמרא יש ברכה מיוחדת בשם ומלכות: "אשר עקר עבודה זרה מארצנו"¹⁷. וכן נפסק ברמב"ם¹⁸ וב'שולחן ערוך'¹⁹. אנחנו לא מעוניינים בעבודה זרה בארצנו²⁰. והנה העמים שמעו על קריעת ים סוף, ופחדו²¹. בהתחלה מוזכרים שבעה עממים²² ואחר כך רק שישה²³. הגרגשי ברח לאפריקה²⁴. נשאר ששה עממים עובדי עבודה זרה בארצנו! יהושע הודיע: אם אתם רוצים לברוח - אתם יכולים, ואם לאו - אתם יכולים להישאר בארץ, בתנאי שלא תעבדו עבודה זרה²⁵. ענייננו הוא בטהרת הארץ שלנו. אם אתם מפסיקים לעבוד עבודה זרה²⁶ ומקבלים מלכות ישראל²⁷ - אתם יכולים להישאר. כל פעם

מזכיר בתורה הציווי האבסולוטי של "לא תחיה כל נשמה"³⁸, הוא מקושר עם השמירה והתנגדות מעבודה זרה ומתועבות הגויים האלה³⁹. לעומת זאת עניין העמלקיות שונה למדי.

3. עמלק

אצל עמלק לא נזכר שום דבר בעניין עבודה זרה! "ויבא עמלק וילחם עם ישראל מבידם"⁴⁰. פה יש ניגוד יסודי ואבסולוטי ששייך לסדר האנושיות בעולם. כמו שיש חלק מיוחד באנושיות, "חלק ד' עמו"⁴¹, "עם זו יצרתי לי"⁴², עם אלוהי, כך יש חלק מן האנושיות שביסוד הבריאה שלו הוא ניגוד גמור ל"נצח ישראל"⁴³. "ראשית גוים עמלק"⁴⁴. ההיפך הזה קיים במשך איזה זמן עד שהדברים יתבררו, - "ואחריתו עדי אבד"⁴⁴. אין כאן עניין פוליטי

4. "למען תזכרו"

לכן, לעומת "ואתם הדבקים בד" – קיימת זכירת עמלק. אמרנו לפני כן שזכירת אלוהים שייכת לטבע שלנו, לעצם הכשרון שלנו, לעצם הפסיכולוגיה שלנו – לעומת הגויים שהם "שכחי אלהים". שכחה היא ניתוק, וזכירה היא דבקות, חיוניות ובריאות. אנחנו בעלי זכרון כלפי ריבונו של עולם, בעלי זכרון כלפי התגלות קודשא־בריך־הוא ומתוך כך בעלי זכרון כלפי כל פרטי מצוותיה של תורה, כפי שנמצא בפרשת ציצית: "למען תזכרו ועשיתם את כל

5. זכירת עמלק

מן התכונה הטבעית שלנו של זכירת קודשא־בריך־הוא, זכירת "הבוחר בעמו ישראל באהבה"⁵³, דבקות בכל חלקי כלל ישראל ובכל חלקי ארץ־ישראל – נמשך "זכור את אשר עשה לך עמלק". זה אינו ענין פרטי וזמני, אלא התנגשות עצמית ונשמטית. מכאן הערך המיוחד של אותה זכירה.

ריבונו של עולם מחנך אותנו: זכור – לא תשכח⁵⁴, – שלילת השכחה מעיקרה, עקירת השכחה מיסודה⁵⁵. קוראים בספר⁵⁶, קוראים בפה וקוראים בלב. "זכור – בפה. אל תשכח – מלב"⁵⁷. ראייה מביאה לידי זכירה⁵⁸ וזכירה מביאה לידי עשייה.

2. ברכות דף נח.

אמר הואיל ואתעביד לי ניסא
 בהאי קרא דרשינא ליה לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית וכן הוא אומר עושה גדולות עד אין חקר
 והגבורה זו יציאת מצרים שנאמר וידא ישראל את ה' הגדולה וגו' והתפארת זו חמה ולבנה
 שעמדו לו ליהושע שנאמר וידום השמש וירח עמד וגו' והנצח זו מפלתה של רומי וכן הוא אומר ויז
 נצחם על בגדי וגו' וההוד זו מלחמת נחלי ארנון שנאמר על כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב
 בסופה וגו' כי כל בשמים ובארץ זו מלחמת סיסרא שנאמר מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם וגו'
 לך ה' הממלכה זו מלחמת עמלק וכן הוא אומר כי יד על כס יד והמתנשא זו מלחמת גוג ומגוג

3. במדבר כ"ה – פרשת זכור

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:

אֲשֶׁר קָרַךְ בַּדֶּרֶךְ וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל-הַנְּחָשִׁים אֲחֵרֶיךָ וְאַתָּה עָיַף וַיִּגַע וְלֹא יָרָא אֱלֹקִים:

אשר קרך בדרך לשון מקרה. לזכר אחר לשון קרי וטומאה, שהיה מטמאן במשכב זכור. לזכר אחר ל
 שון קור וחוס, לננך והפשיךח מרתיחתך, שהיו כל האומות יראים להלחם בכם וזא זה והתחילוהרא
 ה מקום לאחרים. משל לאמצטי רותחת שאין כל צריה יכולה לירד בתוכה, זא בן בליעל אחד קפץ ו
 ירד לתוכה. אף על פי שנכזה, הקרה אותה בפני אחרים:

4. עולת ראי"ה עמי רל"ב

לך ד' הממלכה

"זו מלחמת עמלק, וכה"א: כי יד על כס יה.

5. הערות

החינוך כתב: "שאלו רצו להניח ע"ז... מותרין לשכון בארצנו, כמו שאמרו ד"ל: איזהו גר תושב: זה שקיבל עליו
 שלא לעבוד ע"ז..." (גיטין מה א). וכן הב"ח כותב שמותר לתת מתנת חנינם למי שמקבל עליו שלא לעבוד עבודה
 זרה (ב"ח, חו"מ סי' רמט). וכתב מרן הרב זצ"ל שהב"ח כשיטה זו שלעניין ישיבה בארץ די שאינו עובד עבודה
 זרה (משפט כהן סי' סג). ורבנו בירר באריכות גדולה, שכדי שיהיה נקרא חסיד אומות העולם, יש צורך בכל ז'
 מצוות בני נח, אבל כדי לשבת בארץ, די בביטול עבודה זרה (משפט כהן עמ' שסה יסו ואנציקלופדיה תלמודית
 ערך גר תושב הערה 14 בשם רבנו).

6. הערות

"מה הוא
 המאבק בינינו ובינם? פשוטו כמשמעו: גורלו של עולם... לא ייתכנו שני עמים נבחרים. אנחנו עם אלוהים,
 מילים מועטות אלה מכריעות את הכל... היהודי הוא לעג לאדם. הוא בריאה של אל אחר... זה יצור זר לסדר
 הטבעי, זה יצור מחוץ לטבע" ראושנינג, בספר 'היטלר אמר לי', עמ' 269.